

Andersson Elffers Felix

Analyse Fonds tekortgemeenten

Wat vertellen de aanvragen?

Irene Niessen

Inhoud

1. Achtergrond Fonds tekortgemeenten

2. Eigenschappen van tekortgemeenten

3. Verschillende kostencategorieën

4. Vergelijking met de verdeelmodellen

5. Regionale solidariteit

6. Conclusies

Vraag aan AEF

In de herfst van 2018 heeft Andersson Elffers Felix (AEF) het secretariaat gevoerd van de Commissie Fonds tekortgemeenten. Hiervoor hebben 88 gemeenten een aanvraag ingediend, van 77 daarvan is de aanvraag toegekend. Het beeld is dat daarmee vrijwel alle gemeenten met dusdanig grote tekorten in beeld zijn.

De VNG en de ministeries van VWS en BZK hebben AEF gevraagd om op deze aanvragen een verdiepende analyse uit te voeren om op die manier meer inzicht te krijgen in de eigenschappen van de tekortgemeenten. Het gaat daarbij om een analyse om patronen zichtbaar te maken. Het is niet mogelijk om op basis van de gegevens uit de aanvragen verklaringen voor tekorten te identificeren.

Dit document bevat deze analyse. De analyse moet gezien worden in samenhang met de andere onderzoeken die op dit moment uitgevoerd worden over het sociale domein, waar ook gemeenten met kleinere tekorten of zonder tekort onderzocht worden. Deze analyse is gedaan op de aanvragen van het Fonds tekortgemeenten, dus betreft alleen gemeenten met grote tekorten.

1. Achtergrond Fonds tekortgemeenten

*Werkwijze bij het beoordelen van aanvragen en de
resulterende beperkingen voor de analyse*

Achtergrond Fonds tekortgemeenten

De aard van de dataverzameling heeft consequenties voor de analyse

Het Fonds tekortgemeenten is ingesteld om gemeenten met de grootste tekorten op **jeugd en Wmo nieuwe taken** te ontzien. De VNG heeft de criteria vormgegeven, ondersteund door AEF. AEF heeft later in het proces ook het secretariaat van de Commissie Fonds tekortgemeenten gevoerd.

Tussen de deadline voor het indienen van aanvragen en de VNG-bestuursvergadering van 1 november zijn in **zes weken tijd 88 aanvragen** beoordeeld. Daarbij lag de nadruk op het controleren van de opgevoerde kostenposten. Alleen nieuwe taken (gedecentraliseerd in 2015) konden immers opgevoerd worden. Het secretariaat heeft namens de Commissie onterecht opgevoerde kostenposten verwijderd of aangepast. Dit is altijd afgestemd met de betreffende gemeenten.

Er zijn door sommige gemeenten kostenposten op de ‘verkeerde’ plek in de aanvraag opgenomen. Hier is niet voor gecorrigeerd. Dat was namelijk niet van belang voor het beoordelen van de aanvraag.

Uitgangspunten voor de analyse

De aanvragen zijn opgezet met het oog op efficiënte beoordeling van aanvragen en niet gericht op het doen van breder onderzoek. Dat brengt beperkingen met zich mee. Voor deze analyse betekent dat dat **alleen hoofdcategorieën van kostenposten onderscheiden** kunnen worden.

Kostenposten zijn beperkt gecorrigeerd (alleen opname in een verkeerde categorie direct opviel), waardoor soms een post op de verkeerde plek en dus in de **verkeerde categorie meegenomen** kan zijn. Op gemeenteniveau kunnen daardoor afwijkingen optreden. Op totaalniveau zijn de effecten van dit soort verschuivingen beperkt.

Alleen toegekende aanvragen (77) zijn meegenomen. Dit zijn gemeenten die over de jaren 2016 en 2017 gecombineerd een tekort van **minimaal € 40 per inwoner** hadden. De andere 11 ingediende aanvragen zijn niet meer gecontroleerd nadat bleek dat zij niet boven de drempel kwamen.

2. Eigenschappen van tekortgemeenten

Waar vallen tekortgemeenten in op, en op welke eigenschappen juist niet?

Tekortgemeenten zijn verspreid door het land

Relatief hoge tekorten in het oosten

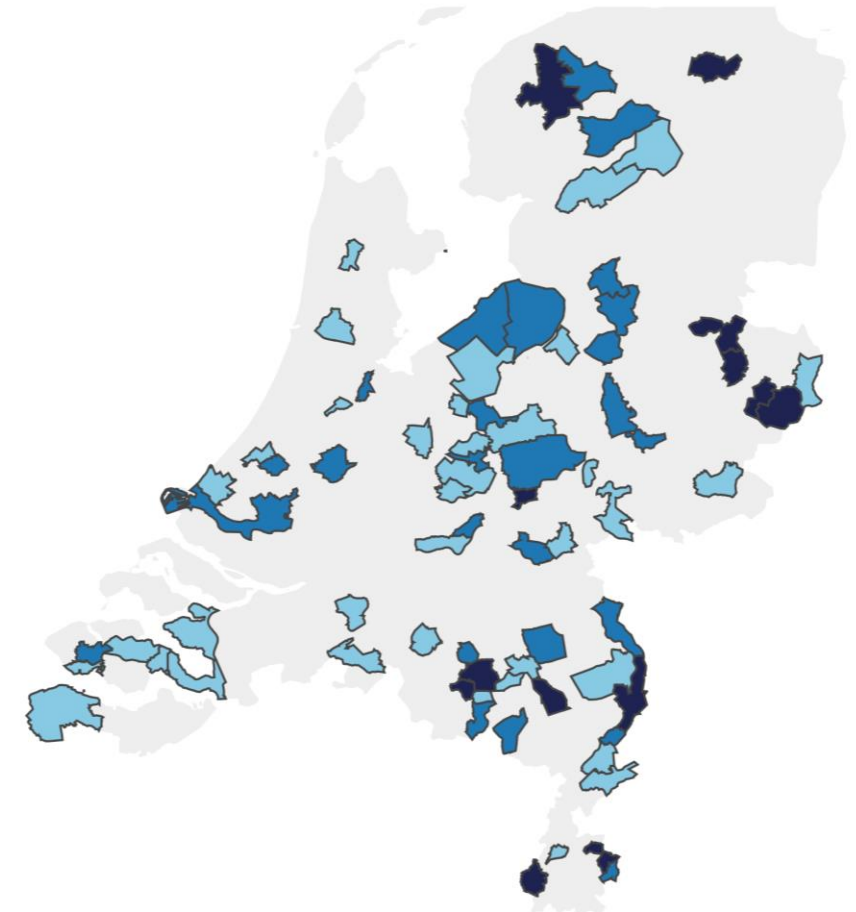
De tekorten zijn weliswaar verspreid over het land, maar niet helemaal evenredig verdeeld.

- De hoogste tekorten (meer dan € 120 per inwoner) zijn zonder uitzondering in de oostelijke helft van het land, met Veldhoven als meest westelijk gelegen gemeente met een dusdanig hoog tekort.
- Er zijn clusters van dichtbij elkaar gelegen gemeenten waar tekorten voorkomen. Deze clusters overstijgen vaak de jeugdhulpregio, of betreffen juist niet alle gemeenten in de jeugdhulpregio. Tekorten hangen dus niet één op één samen met de jeugdhulpregio.

De verschillen in de verdeling van aantallen gemeenten over verschillende delen van het land zijn ook zichtbaar op de volgende bladzijde, waar in beeld is gebracht hoe de gemeenten over provincies verdeeld zijn.

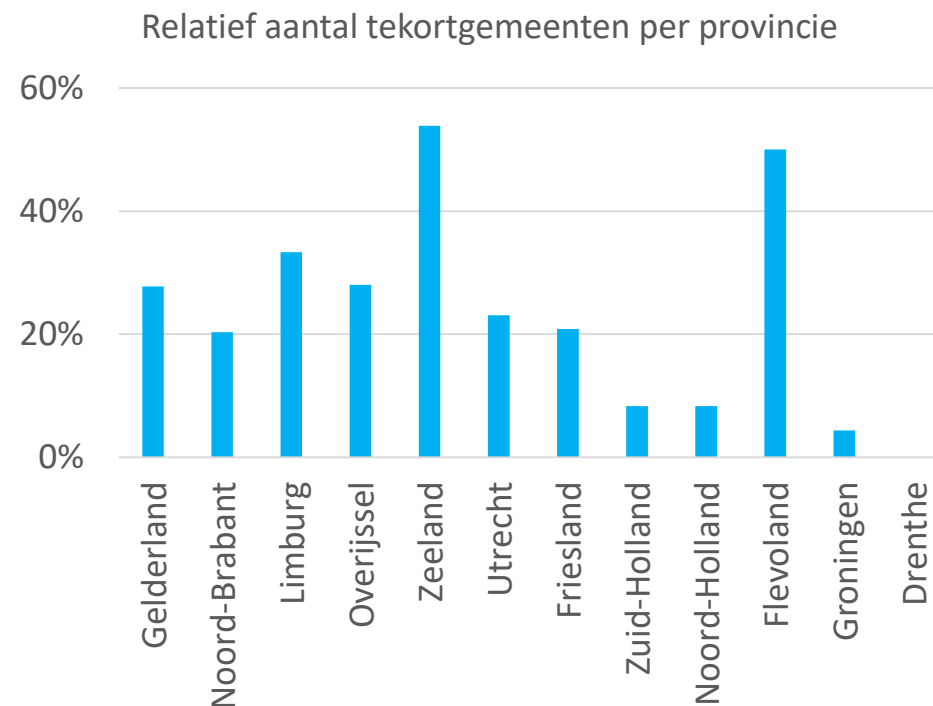
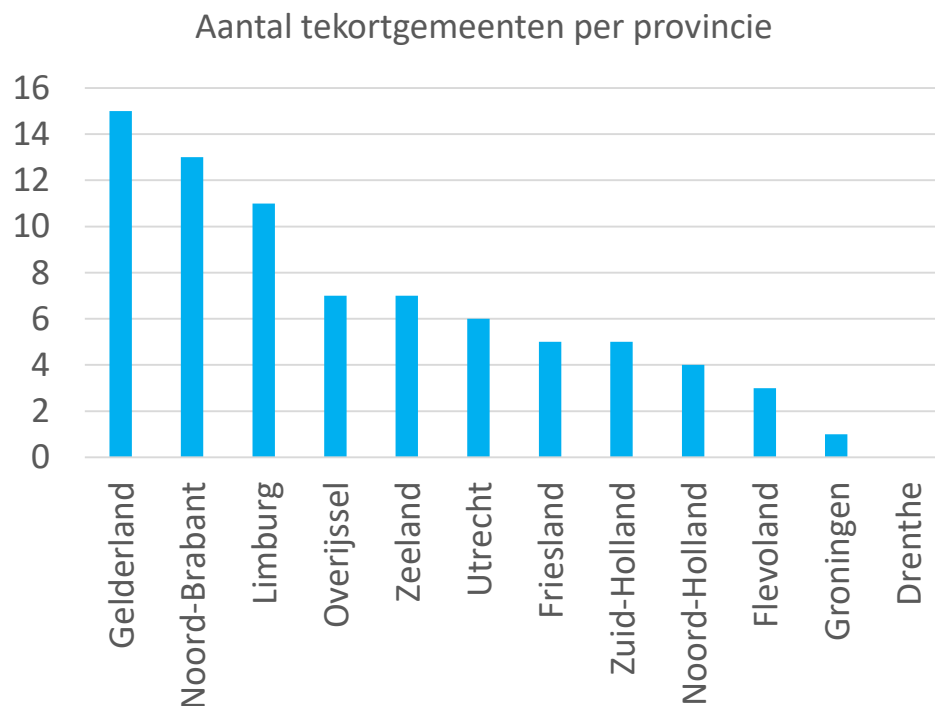
Totaal tekort per inwoner (€)

40-80 80-120 120+

Gemaakt met Localfocus

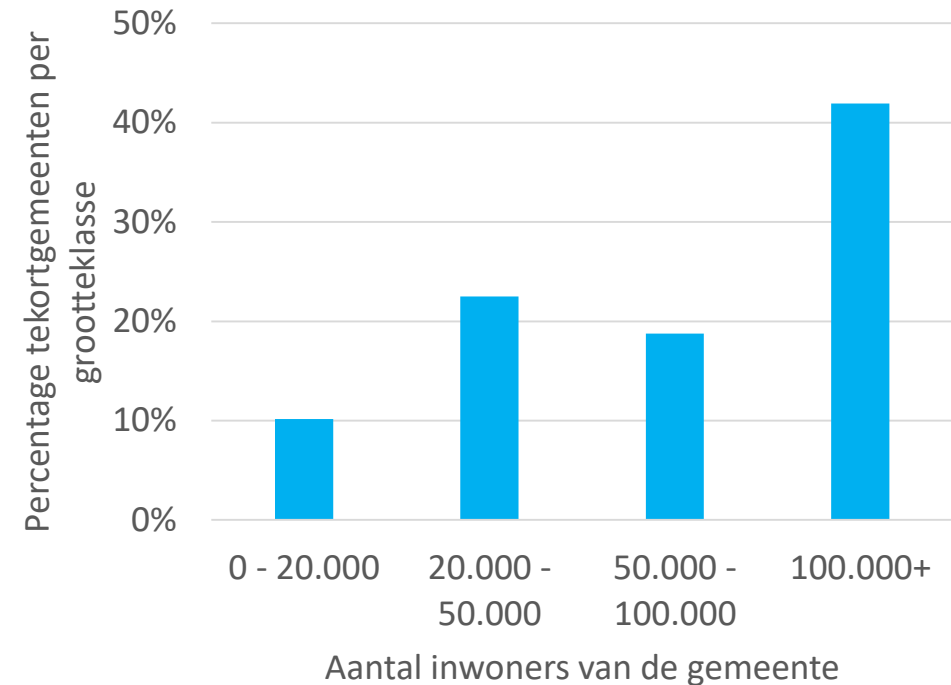
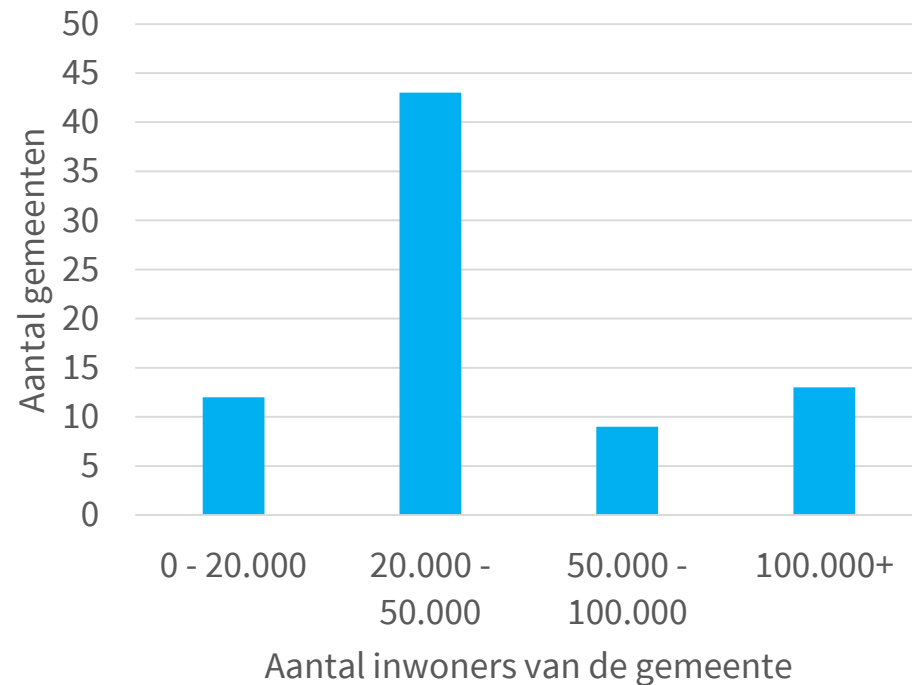
Ook als aantallen gemeenten uitgesplitst worden naar provincie blijkt een niet-evenredige verdeling

De grafieken tonen de verdeling van tekortgemeenten over de verschillende provincies. In de linkergrafiek is te zien dat de meeste tekortgemeenten in Gelderland en Noord-Brabant liggen. Omdat deze provincies uit veel gemeenten bestaan, is het relatieve aantal tekortgemeenten hoger in Zeeland en Flevoland.

Relatief veel grote gemeenten zijn tekortgemeenten

De grafieken tonen de verdeling van tekortgemeenten over verschillende grootteklassen. In de linkergrafiek is te zien dat de meeste tekortgemeenten (43) tussen de 20.000 en 50.000 inwoners hebben. Er zijn echter zeer veel gemeenten met deze omvang. Relatief zijn juist gemeenten met meer dan 100.000 inwoners het vaakst tekortgemeenten: meer dan 40% van deze gemeenten heeft een tekort van meer dan € 40 per inwoner. Dit is te zien in de rechtergrafiek.

14 gemeenten hebben zeer hoge tekorten

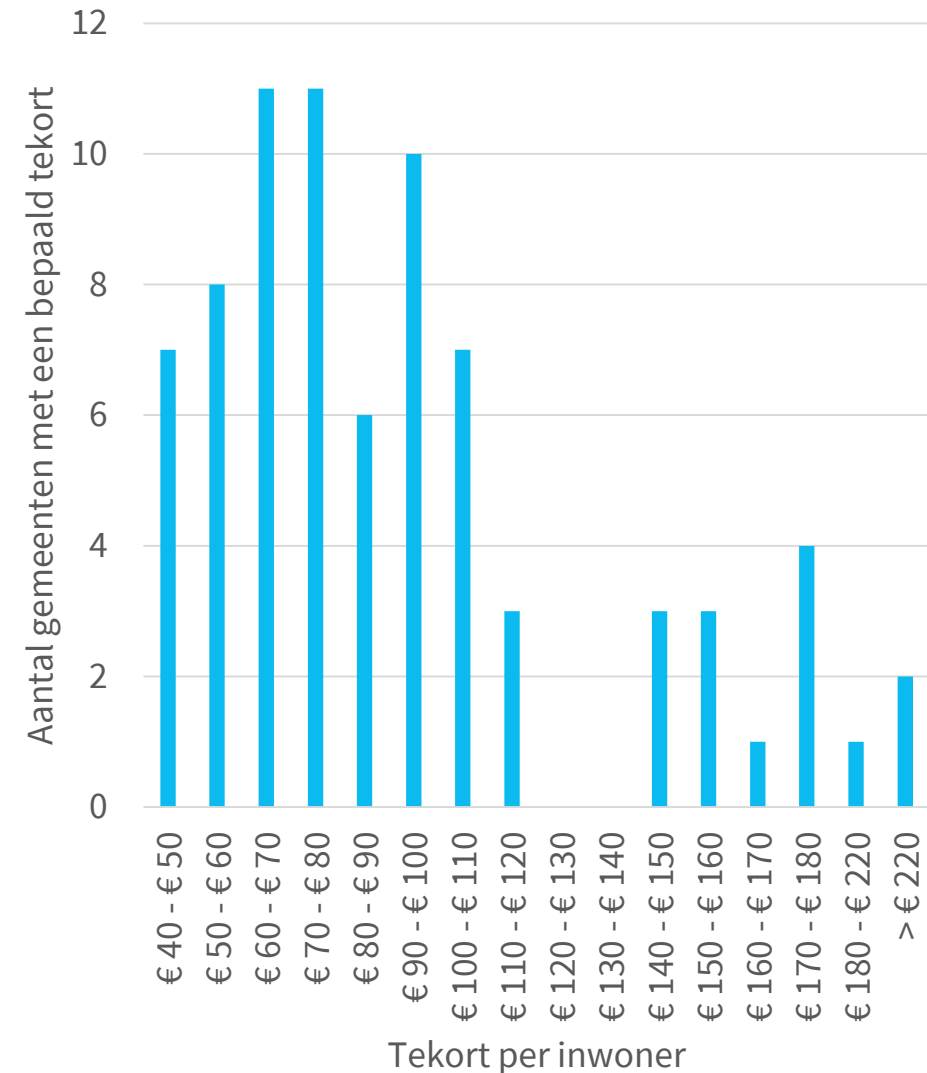
63 gemeenten tussen € 40 en € 120 p inw

In de grafiek hiernaast is weergegeven hoeveel gemeenten een bepaald tekort hebben. Dit tekort betreft het tekort over 2016 en 2017 gecombineerd. Gemiddeld is dat per jaar dus een tekort van € 20 per inwoner op de nieuwe taken.

Tekorten van minder dan € 40 per inwoner komen niet voor, omdat deze gemeenten niet in aanmerking kwamen voor het Fonds tekortgemeenten.

De meeste tekortgemeenten hebben tekorten tussen het minimum van € 40 per inwoner en € 120 per inwoner.

Het is opvallend dat er geen gemeenten tekorten hebben tussen de € 120 en € 140 per inwoner, en dat er 14 gemeenten zijn met tekorten die hoger zijn dan € 140 per inwoner. Er zijn dus 14 gemeenten die een duidelijk afwijkende omvang van het tekort laten zien.

De grootste tekorten (meer dan € 120 per inwoner) zijn relatief vaak bij grote gemeenten te vinden

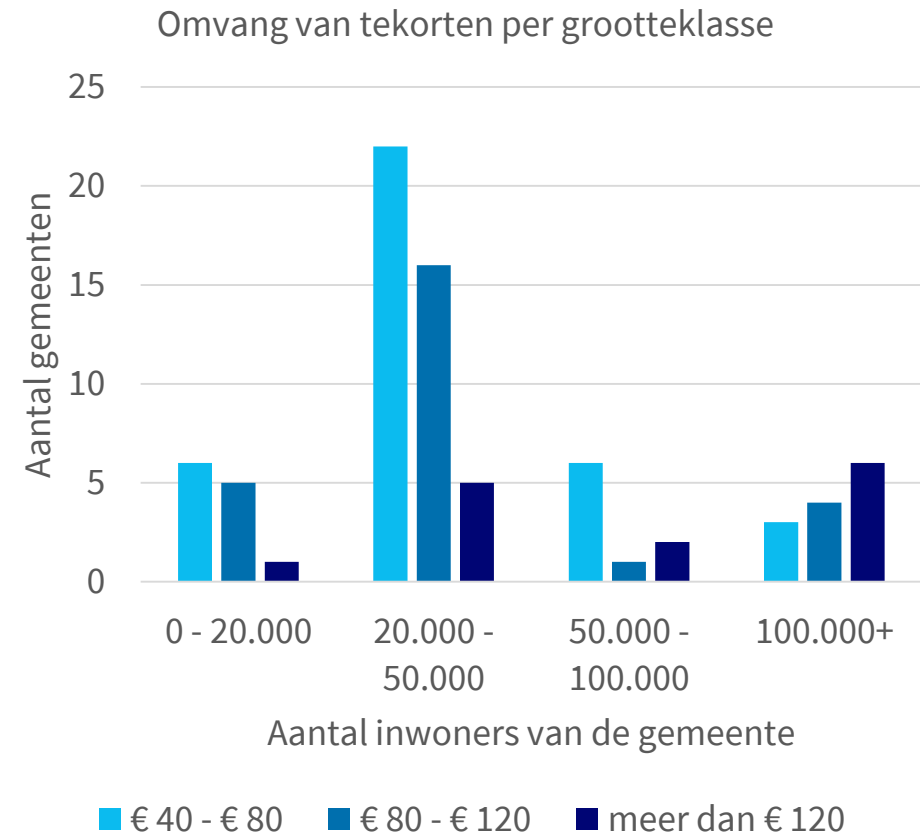
Vooral bij 100.000+ gemeenten

In de grafiek hiernaast is per grootteklasse weergegeven hoeveel gemeenten er zijn met een bepaalde omvang van het tekort.

Het is opvallend dat de hoogste tekorten niet alleen relatief maar zelfs in absolute zin het vaakst voorkomen bij 100.000+ gemeenten. 6 van de 14 gemeenten met de grootste tekorten zijn 100.000+ gemeenten.

De 100.000+ gemeenten met de grootste tekorten zijn allemaal centrumgemeenten beschermd wonen. Daarnaast is er één centrumgemeente met minder dan 100.000 inwoners met een tekort van meer dan € 120 per inwoner.

Er zijn 14 centrumgemeenten beschermd wonen in de dataset. Daarvan hebben er 11 meer dan 100.000 inwoners. Er zijn 2 gemeenten met meer dan 100.000 inwoners in de dataset die geen centrumgemeente beschermd wonen zijn.

3. Verschillende kostencategorieën

In de gegevens zijn verschillende kostencategorieën te onderscheiden op basis waarvan verdiepende analyses gedaan zijn.

De grootste kostencategorieën zijn maatwerk jeugd en maatwerk Wmo

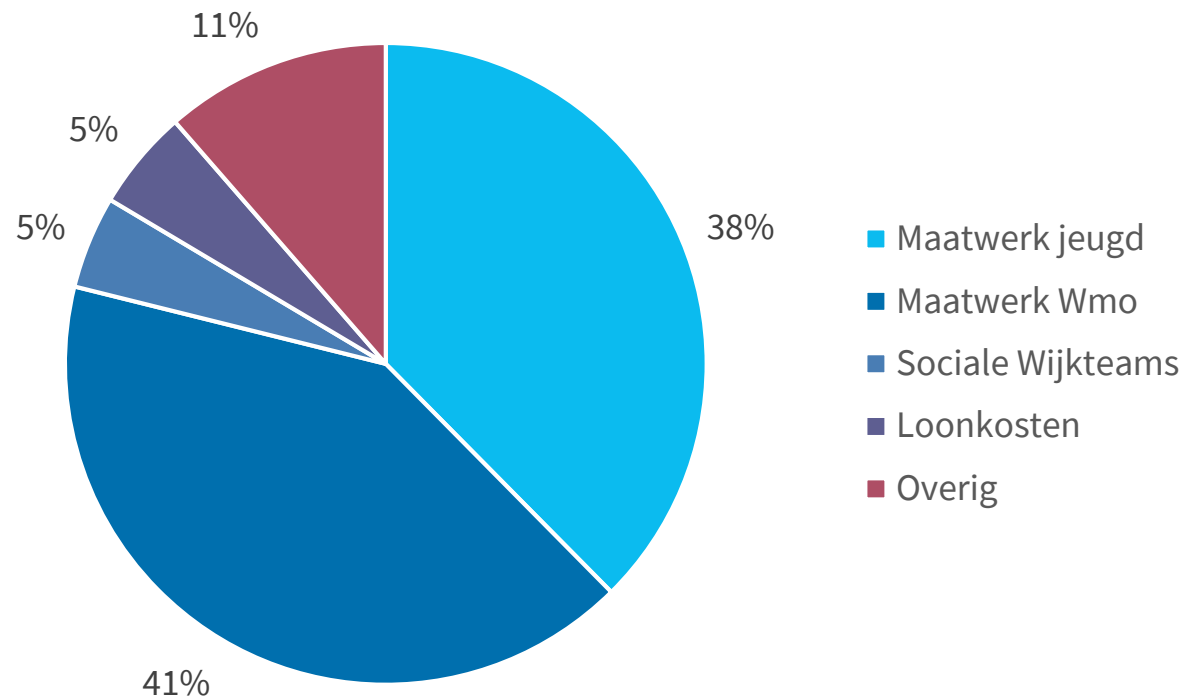
Kostencategorieën kunnen worden onderscheiden op hoofdlijnen

Onder maatwerkvoorzieningen Wmo valt ook Beschermd Wonen. Deze kosten worden alleen door centrumgemeenten beschermd wonen gemaakt. Voor de meeste gemeenten zijn de kosten voor jeugd dus hoger dan voor Wmo (zie volgende bladzijde).

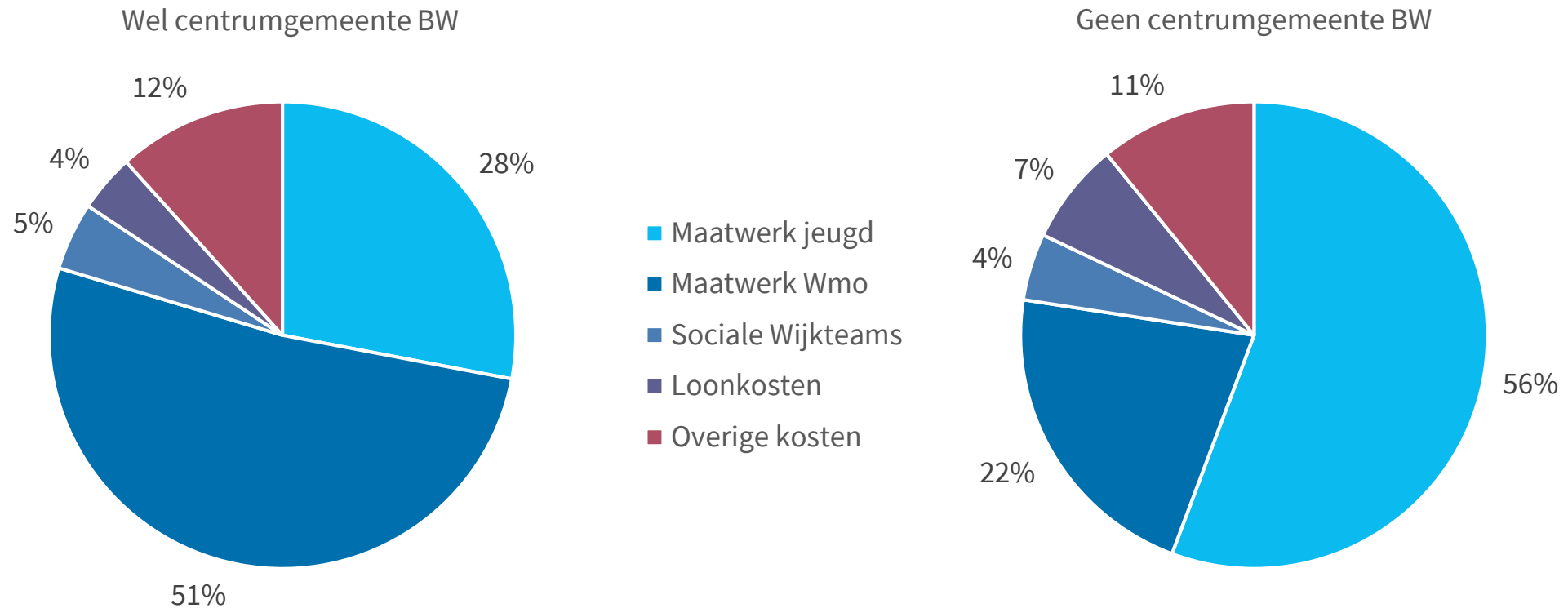
Onder 'Sociale Wijkteams' zijn alleen kosten opgenomen voor ingehuurde sociale wijkteams. Medewerkers van sociale wijkteams die in dienst zijn van de gemeente, vallen onder 'Loonkosten'.

Verder vallen onder loonkosten onder andere medewerkers van de backoffice, inkoop en beleid.

Voorbeelden van kosten die onder de post 'overig' vallen zijn overdrachten tussen gemeenten (inclusief solidariteit jeugd of Wmo) ingehuurd personeel, mantelzorgcomplement en projecten, bijvoorbeeld burgerparticipatie.

Bij gemeenten zonder beschermd wonen is meer dan de helft van de uitgaven voor maatwerk jeugd

De kosten voor beschermd wonen (BW) worden alleen door centrumgemeenten gemaakt. Zoals te verwachten is er een duidelijk verschil in kostenverdeling tussen gemeenten met en zonder beschermd wonen. Zoals eerder benoemd zijn centrumgemeenten vaak 100.000+ gemeenten, maar niet altijd.

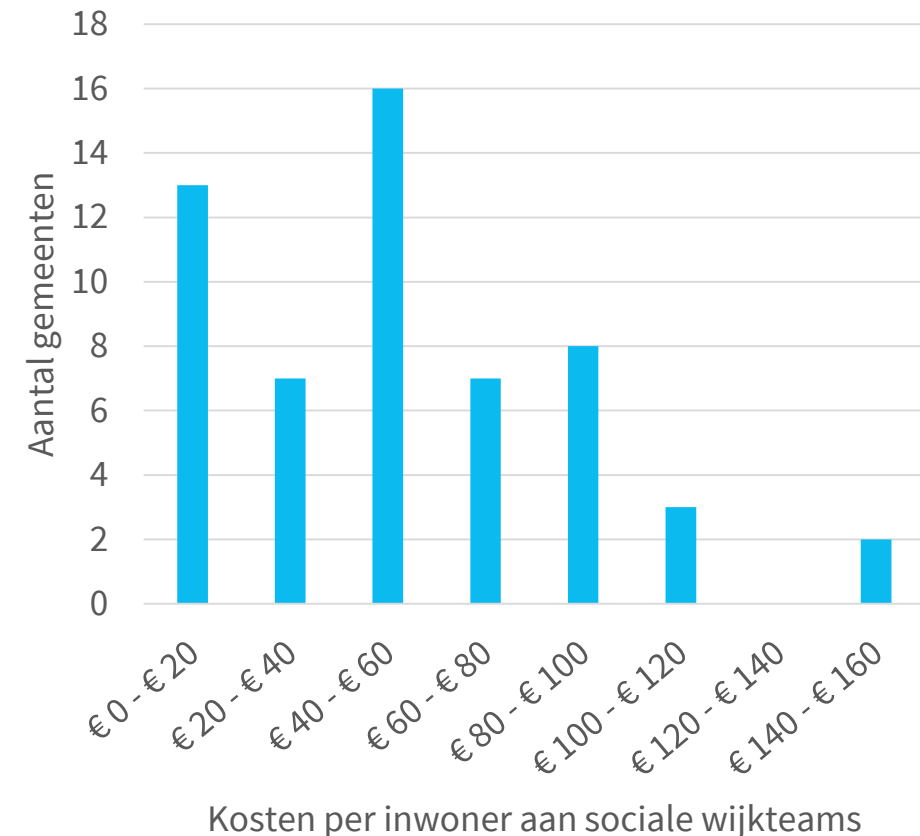
Gemeenten maken zeer verschillende keuzes in de inzet van medewerkers in sociale wijkteams

Mogelijk incomplete gegevens

In de grafiek hiernaast is het aantal gemeenten weergegeven dat een bepaald bedrag per inwoner heeft opgegeven voor de post sociale wijkteams.

Dit geeft niet het complete overzicht van sociale wijkteams, aangezien het alleen sociale wijkteams betreft die ingehuurd zijn, dus niet de eigen gemeentelijke medewerkers. Dat geeft twee soorten vertekeningen:

- 21 gemeenten hebben geen kosten opgevoerd bij sociale wijkteams. In een deel van deze gemeenten de zijn medewerkers van de sociale wijkteams in dienst van de gemeente. Het is niet bekend of dit voor al deze gemeenten het geval is.
- Daarnaast is het mogelijk dat een deel van de medewerkers van de sociale wijkteams in dienst is van de gemeente, dus dat de weergegeven kosten slechts een deel van de kosten betreffen.

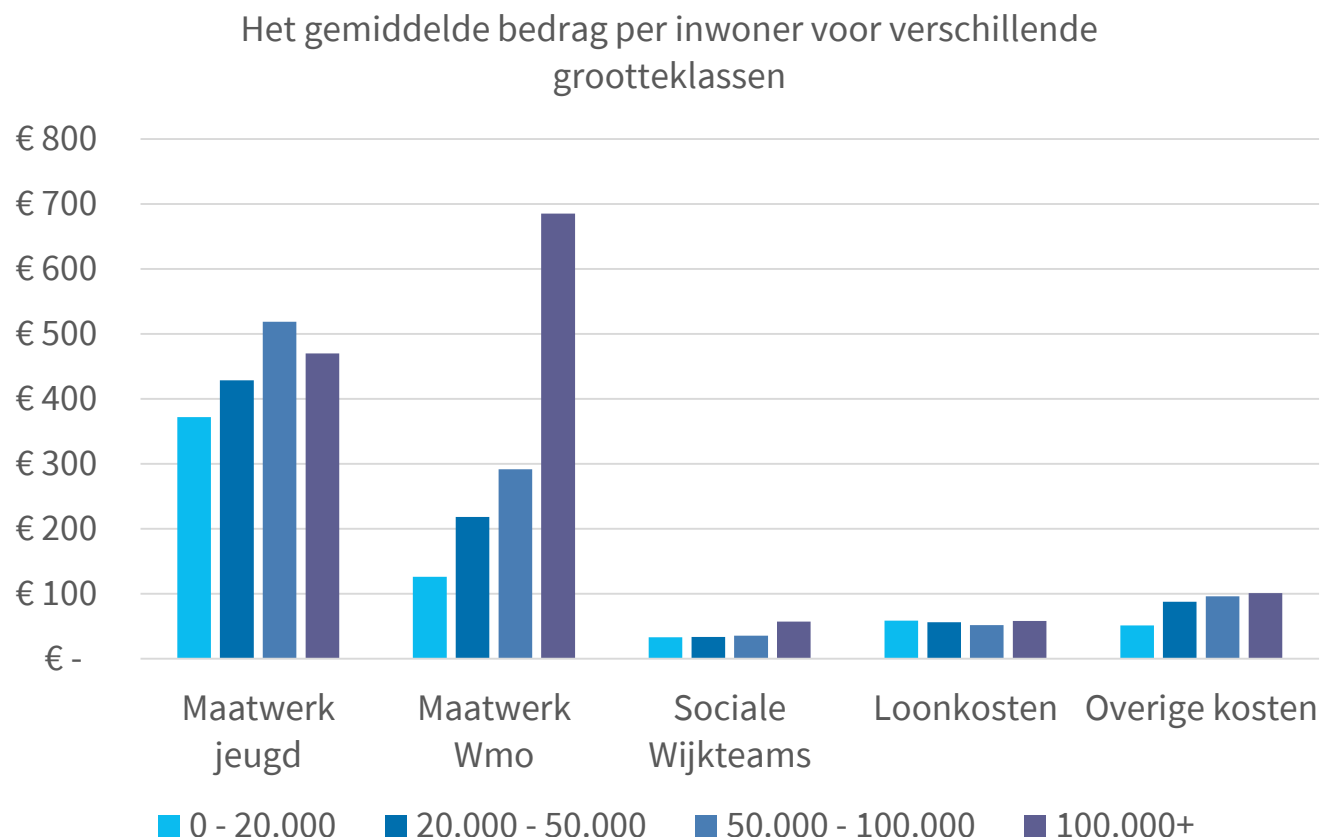

Per inwoner geven kleine gemeenten aan de meeste posten minder uit

Bij maatwerkvoorzieningen jeugd en Wmo is het duidelijkste verband te zien, hoewel 100.000+ gemeenten bij jeugd gemiddeld juist minder uitgeven dan gemeenten met 50.000 tot 100.000 inwoners. Bij maatwerk Wmo worden de hoge uitgaven van grote gemeenten verklaard door beschermd wonen.

De verschillen in overige kosten worden door verschillende onderdelen veroorzaakt, waaronder overdrachten van overschotten op beschermd wonen naar regiogemeenten.

Verschillen voor loonkosten tussen verschillende grootteklassen zijn klein. Voor gemeenten tot 10.000 inwoners zijn deze kosten per inwoner iets hoger dan voor de andere gemeenten.

De kosten zijn in 2017 voor alle categorieën toegenomen

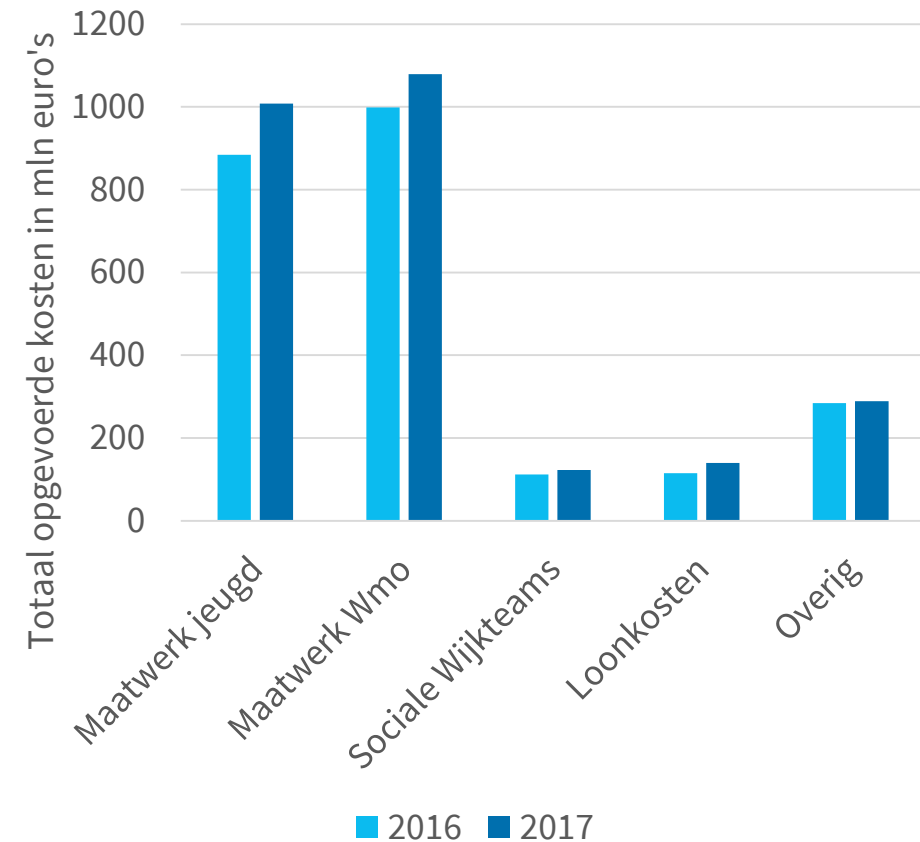
Het budget is met 0,17 % afgenomen

De grafiek hiernaast toont de kosten die in de uitvraag opgevoerd zijn voor 2016 en 2017.

Het valt op dat de kosten voor alle categorieën toegenomen zijn in 2017.

- Grootste procentuele toename is voor loonkosten (22%), deels doordat medewerkers die in 2016 nog ingehuurd werden in 2017 in loondienst kwamen.
- Een andere grote toename is maatwerk jeugd (14%). Sociale wijkteams (9%) en maatwerk Wmo (8%) nemen minder toe.

Van 2016 op 2017 nam voor de tekortgemeenten gezamenlijk de IU SD jeugd met 1,25 % af, en de IU SD Wmo met 0,79 % toe. De IU SD Wmo en jeugd gecombineerd is met 0,17 % afgenomen.

4. Vergelijking met de verdeelmodellen

Het is slechts gedeeltelijk mogelijk om jeugd en Wmo te onderscheiden in de gegevens, dus een volledige vergelijking met de afzonderlijke verdeelmodellen is niet mogelijk. Hier doen we een gedeeltelijke vergelijking.

De uitgaven voor maatwerkvoorzieningen jeugd zijn gemiddeld hoger dan de inkomsten uit de IU SD jeugd

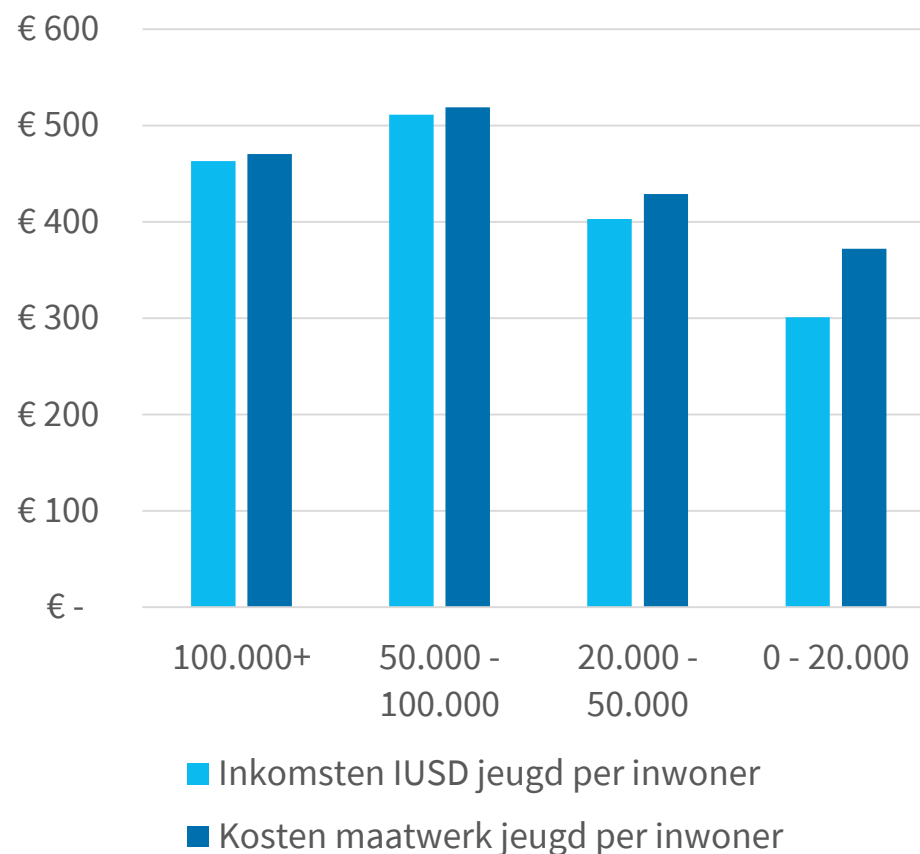
Vooraf bij kleine gemeenten

De IU SD jeugd bevat de budgetten die overgeheveld zijn voor nieuwe taken jeugd. In het Fonds tekortgemeenten zijn alleen nieuwe taken meegenomen, deze inkomsten zijn gerelateerd aan de taken die opgevoerd zijn in het Fonds tekortgemeenten.

De kosten voor maatwerk jeugd zijn slechts een deel van de kosten die gemaakt worden voor de nieuwe taken jeugd:

- Sociale wijkteams (die soms ook jeugdhulp leveren) en uitvoeringskosten zijn niet opgenomen.
- Deze kosten zijn op basis van de data niet toe te rekenen aan jeugd, maar bij een evenredige toerekening is dit iets meer dan 20% van de totale kosten jeugd. Dat zou een opslag van ruim 25% betekenen op de kosten in de grafiek.

Hieruit blijkt dat de tekortgemeenten gemiddeld een fors tekort op jeugd hebben.

De meeste gemeenten hebben meer kosten aan maatwerk jeugd dan inkomsten uit de IU SD jeugd

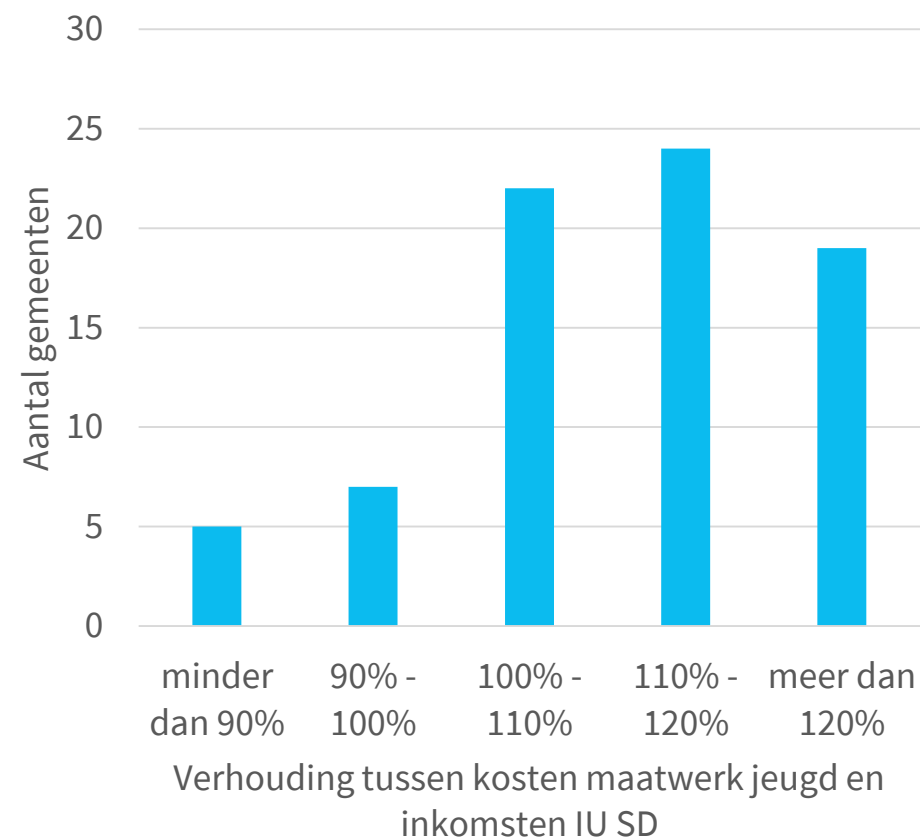
Grotere afwijkingen bij kleine gemeenten

Van alle gemeenten is de verhouding tussen de kosten voor maatwerkvoorzieningen jeugd en de inkomsten uit de IU SD jeugd berekend. Het aantal gemeenten binnen een bepaalde bandbreedte staat in de grafiek hiernaast.

Bij alle gemeenten die onder de 90% zitten, is dit omdat taken regionaal uitgevoerd zijn en daarom niet bij inkoop en subsidie maar bij de categorie 'overige' opgenomen zijn. Deze gemeenten hebben in werkelijkheid dus een hogere ratio.

Er zijn 19 gemeenten die 20% meer uitgeven aan maatwerkvoorzieningen jeugd dan ze aan inkomsten uit de IU SD hebben. Daarvan heeft één gemeente meer dan 100.000 inwoners; de andere gemeenten hebben allemaal minder dan 45.000 inwoners.

Ook voor deze grafiek geldt dat de kosten voor maatwerk jeugd slechts een deel van de totale kosten voor nieuwe taken jeugd zijn.

De kosten voor maatwerkvoorzieningen Wmo zijn gemiddeld lager dan de inkomsten uit de IU SD Wmo

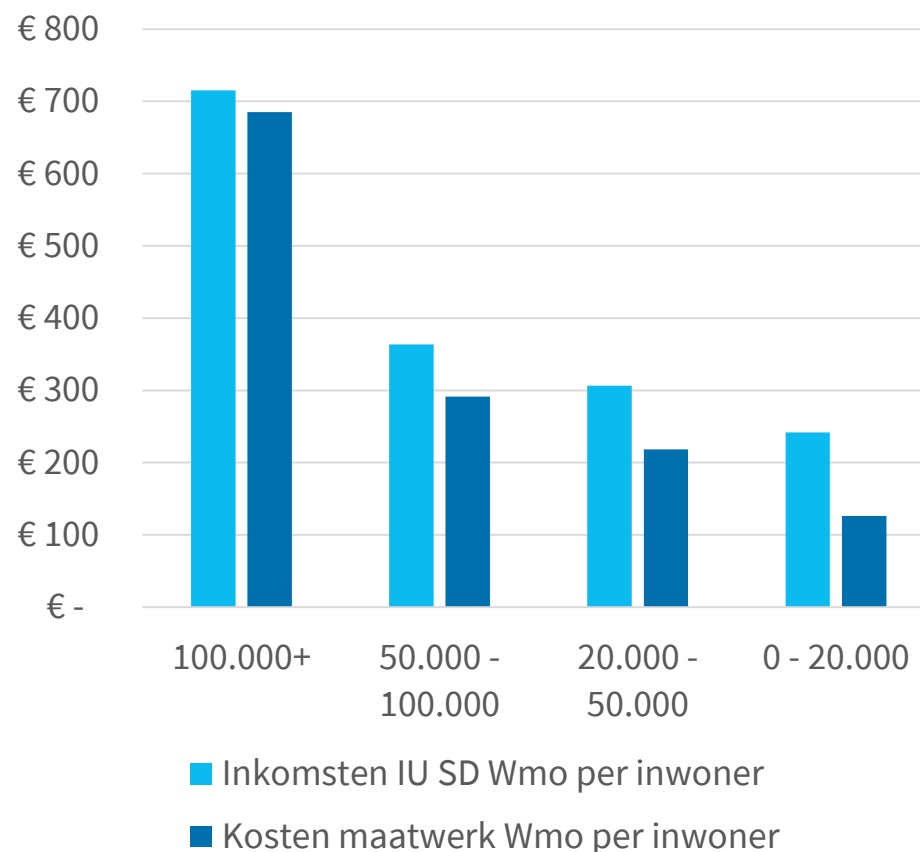
Kleinste verschil bij grote gemeenten

De IU SD Wmo bevat de budgetten die overgeheveld zijn voor nieuwe taken Wmo 2015. In het Fonds tekortgemeenten zijn alleen nieuwe taken meegenomen, deze inkomsten zijn gerelateerd aan de taken die opgevoerd zijn in het Fonds tekortgemeenten.

De kosten voor maatwerk Wmo zijn slechts een deel van de kosten die gemaakt worden voor de nieuwe taken Wmo:

- Sociale wijkteams (die soms ook ondersteuning leveren) en uitvoeringskosten zijn niet opgenomen.
- Deze kosten zijn op basis van de data niet toe te rekenen aan Wmo, maar bij een evenredige toerekening is dit iets meer dan 20% van de totale kosten Wmo. Dat zou een opslag van ruim 25% betekenen op de kosten in de grafiek.

Bij een evenredige toerekening hebben tekortgemeenten met meer dan 50.000 inwoners gemiddeld een tekort op Wmo.

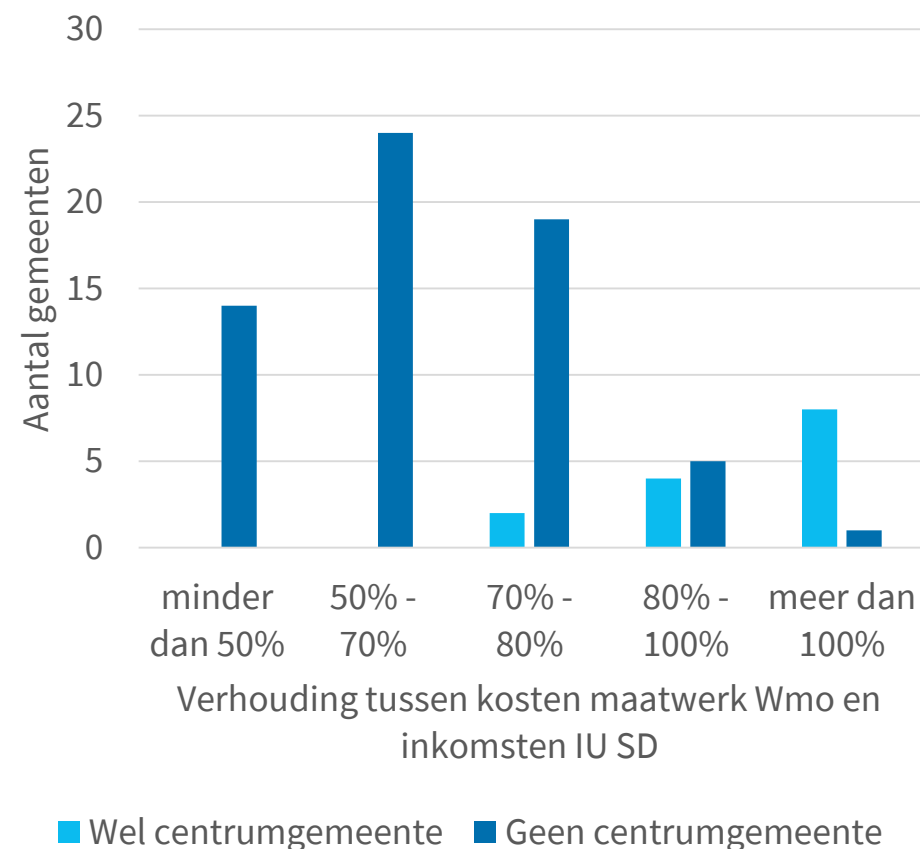
Vooral centrumgemeenten BW geven een hoog percentage van de IU SD Wmo uit aan maatwerk Wmo

Het betreft niet alle kosten aan de Wmo

Van alle gemeenten is de verhouding tussen de kosten voor maatwerkvoorzieningen Wmo en de inkomsten uit de IU SD Wmo berekend. Het aantal gemeenten binnen een bepaald bandbreedte staat in de grafiek hiernaast. De resultaten zijn uitgesplitst naar gemeenten die centrumgemeente beschermd wonen zijn en gemeenten die dat niet zijn.

Wat opvalt, is dat de meeste niet-centrumgemeente een relatief laag percentage van de IU SD Wmo kwijt is aan maatwerk. Slechts één niet-centrumgemeente geeft meer uit aan maatwerk Wmo dan de inkomsten uit de IU SD Wmo.

Bij centrumgemeenten zijn de percentages hoger. De meerderheid van de centrumgemeenten geeft meer uit aan maatwerk Wmo dan ze inkomsten krijgen uit de IU SD Wmo. Het is niet duidelijk of dit gerelateerd is aan de taak van beschermd wonen of aan andere effecten, zou nader onderzocht moeten worden (zie volgende pagina).

Het is niet duidelijk wat het afwijkende beeld van centrumgemeenten beschermd wonen veroorzaakt

Het zijn verschillende hypotheses mogelijk

Op een aantal punten in de analyse valt op dat centrumgemeenten beschermd wonen relatief vaak hoge tekorten hebben en ook op andere punten een afwijkend beeld vertonen. Deels is dit eenvoudig te verklaren: het is gezien de extra verantwoordelijkheid vanzelfsprekend dat de Wmo-kosten van centrumgemeenten een stuk hoger zijn dan van niet-centrumgemeenten.

Dat verklaart echter niet de relatief hoge tekorten van centrumgemeenten beschermd wonen. Het bestaande beeld is dat de tekorten op beschermd wonen, op enkele uitzonderingen na, beperkt zijn. Dit wordt ook bevestigd in de aanvragen: verschillende gemeenten hebben aangegeven dat overschotten beschermd wonen verrekend zijn met de regiegemeenten.

Het is dan ook niet mogelijk om op basis van deze gegevens te concluderen dat er een probleem veroorzaakt wordt door beschermd wonen.

Er zijn verschillende mogelijke verklaringen, zoals:

- De uitstroom van cliënten beschermd wonen in de centrumgemeenten kan een opdrijvend effect hebben op ambulant Wmo-gebruik.
- In het reguliere Wmo-budget zijn ook andere posten dan maatwerk verwerkt (wijkteams, cliëntondersteuning, mantelzorg, ...). In het budget voor beschermd wonen is dat niet het geval. Bij voorbaat is dus de verwachting dat een groter deel van het budget beschermd wonen gebruikt wordt voor maatwerkvoorzieningen.
- Centrumgemeenten zijn relatief grote en stedelijke gemeenten. Het is mogelijk dat dit soort gemeenten relatief vaak tekorten hebben, maar dat dit volledig losstaat van beschermd wonen.

Om een inhoudelijke conclusie te kunnen trekken, is dus nader onderzoek nodig naar de oorzaken van het afwijkende beeld.

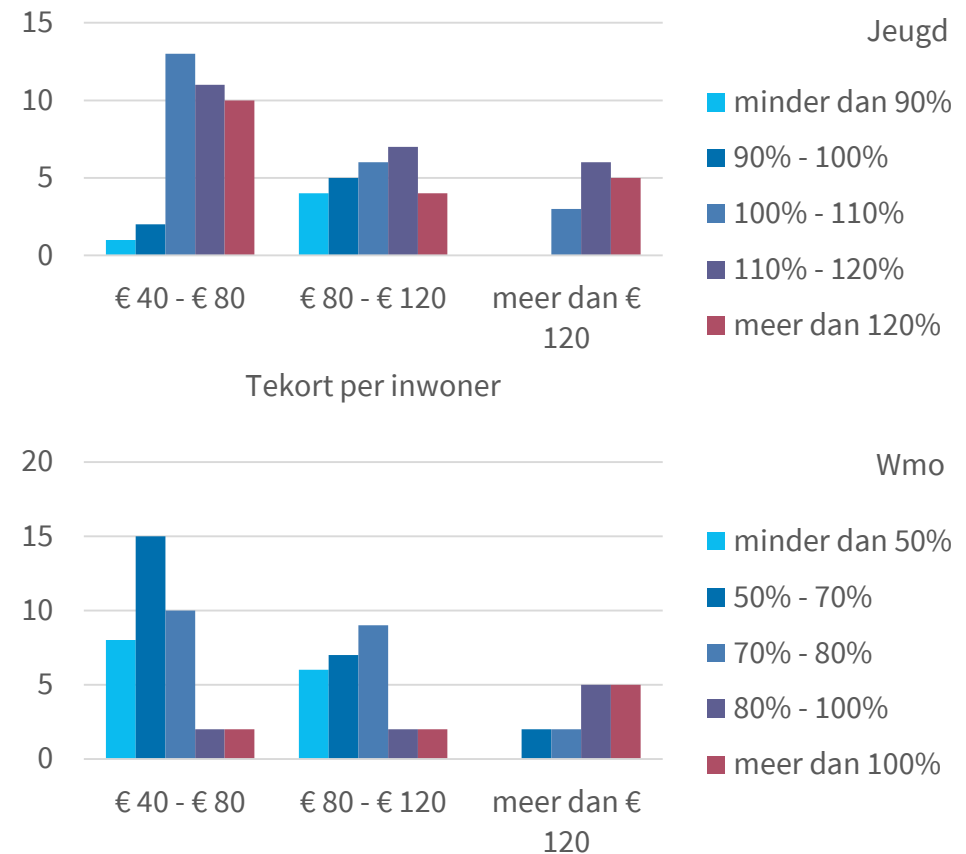
De grootste tekorten worden niet veroorzaakt door ofwel jeugd ofwel Wmo, maar door een combinatie

In de grafieken hiernaast is inzichtelijk gemaakt hoe het percentage van de IU SD jeugd (boven) en Wmo (onder) dat gebruikt wordt voor de bijbehorende maatwerkvoorzieningen samenhangt met de omvang van het tekort. Aangezien de percentages afhankelijk zijn van bijvoorbeeld de inzet van sociale wijkteams, is het niet mogelijk om aan deze analyse harde conclusies te verbinden.

Wel valt op dat alle gemeenten met de grootste tekorten meer dan 100% van het budget uit de IU SD jeugd uitgeven aan maatwerkvoorzieningen jeugd. In gemeenten met de grootste tekorten is echter ook het percentage dat uitgegeven wordt aan maatwerkvoorzieningen Wmo vaak relatief hoog.

Voor gemeenten met tekorten tussen de € 40 en € 120 lijkt meestal jeugd de voornaamste drijver te zijn voor het tekort, hoewel ook hier relatief hoge percentages voor Wmo voorkomen.

Naast de overschrijdingen op jeugd speelt dus ook de Wmo mee.

Een vergelijking met het verdeelmodel geeft mogelijk aanknopingspunten voor verbetering van de verdeling

Nader onderzoek is noodzakelijk alvorens conclusies getrokken kunnen worden

We hebben twee analyses uitgevoerd:

- Vergelijking tussen tekortgemeenten en andere gemeenten. Hierbij is uitgegaan van de maatstaven in het verdeelmodel en onderzocht in welke mate tekortgemeenten voor deze maatstaven afwijken van de andere gemeenten. De resultaten zijn hiernaast samengevat.
- Potentiële verbanden binnen de tekortgemeentes: scoren gemeenten met hoge tekorten hoger of juist lager op bepaalde maatstaven dan gemeenten met minder hoge tekorten? Dit wordt op de volgende bladzijde getoond.

In beide gevallen is vergeleken met het verdeelmodel jeugd. Een vergelijking met het verdeelmodel Wmo is niet zinvol, aangezien de effecten van de verdeelmodellen voor alle gemeenten en voor centrumgemeenten niet van elkaar onderscheiden kunnen worden op grond van de data.

Vergelijking tussen tekortgemeenten en andere gemeenten

Alle maatstaven die gebruikt worden in de verdeling jeugd zijn afgezet tegen het aantal inwoners om gemeenten onderling vergelijkbaar te maken. Vervolgens is de gemiddelde waarde van alle geschaalde maatstaven berekend voor tekortgemeenten en voor andere gemeenten. Deze waarden zijn met elkaar vergeleken.

Tekortgemeenten blijken voor enkele maatstaven af te wijken.

- Tekortgemeenten hebben gemiddeld meer dan een kwart meer **bijstandsontvangers** (zowel met als zonder kinderen) dan andere gemeenten en 12% meer **armoede**.
- Ook scoren zij hoger op **achterstandsleerlingen**. Deze zijn negatief opgenomen in de verdeling, en zorgen dus voor een afslag op het budget.

Er is weinig verband tussen hoge uitgaven maatwerk jeugd en maatstaven uit het verdeelmodel

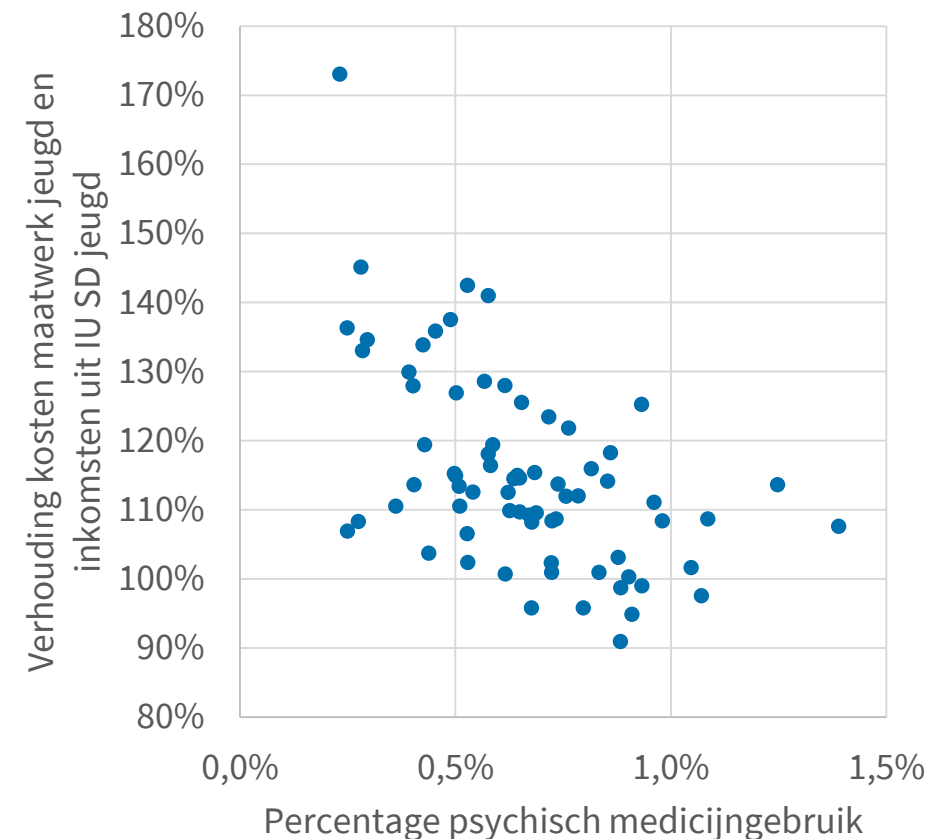
Beste verband: psychisch medicijngebruik

Van alle maatstaven in het verdeelmodel jeugd zijn grafieken gemaakt zoals hiernaast getoond. Daarin is uitgezet:

- Op de x-as: de betreffende maatstaf (in dit geval de maatstaf psychisch medicijngebruik).
- Op de y-as: de verhouding tussen de kosten maatwerk jeugd en de inkomsten uit de IU SD jeugd. De eerder genoemde uitschieters naar beneden zijn niet opgenomen.

Er lijkt een licht negatief verband te zijn: bij een hoger percentage is het tekort kleiner. Dat suggereert dat deze maatstaf mogelijk overgecompenseerd wordt in het verdeelmodel.

Het verband is niet erg sterk en komt niet terug in de analyse van alle gemeenten. Het zou getoetst moeten worden in een onderzoek met completere data (volledige kosten en ook gemeenten met kleinere of geen tekorten). De andere maatstaven geven nog minder sterke verbanden.

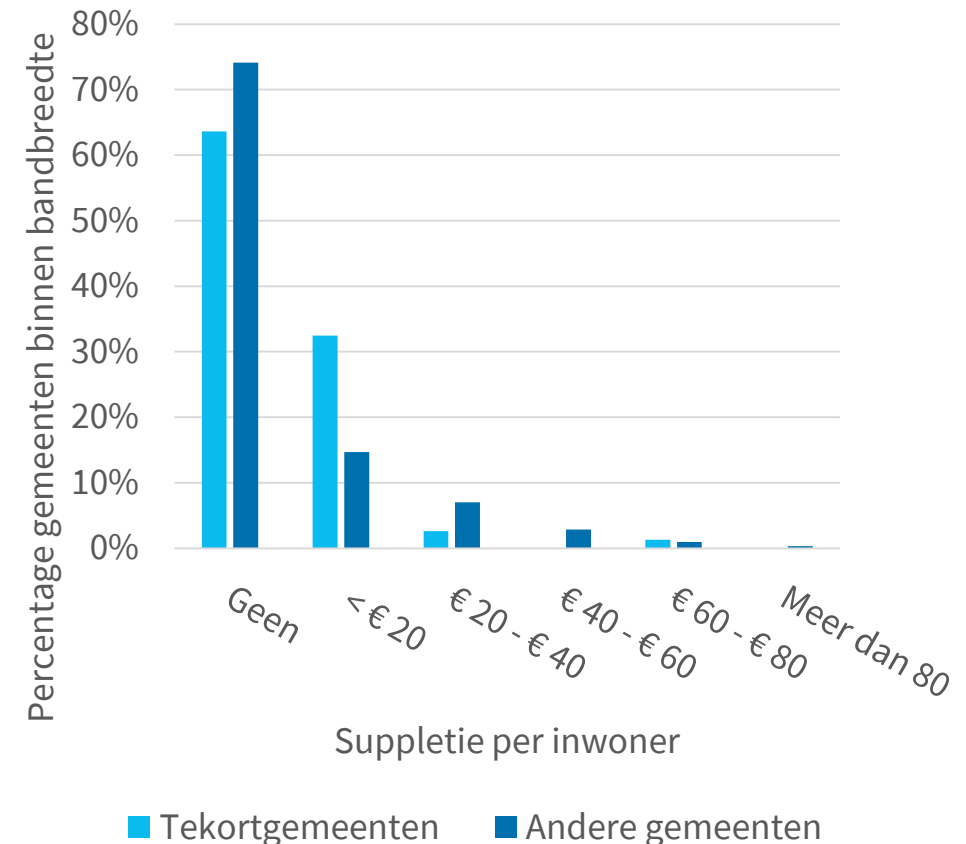
Tekortgemeenten zijn er met het objectieve verdeelmodel relatief vaak op achteruitgegaan

Meestal geen sterke achteruitgang

Gemeenten die er sterk op achteruitgingen in de objectieve verdeelmodellen (meer dan € 15 per inwoner) krijgen een ingroeipad in de vorm van een suppletie. Deze wordt betaald door andere gemeenten en neemt af met de jaren.

Hiernaast staat het aantal gemeenten dat in 2016 een bepaalde suppletie per inwoner kreeg. Een negatief bedrag aan suppletie betekent dat de gemeente netto bijdraagt en er dus op vooruitgaat in het objectieve verdeelmodel. Een hoog positief bedrag betekent een sterke achteruitgang.

Het blijkt dat tekortgemeenten er in het objectieve verdeelmodel relatief vaak op achteruitgingen. Tekortgemeenten krijgen echter niet vaak meer dan € 20 per inwoner aan suppletie. Het is dus ook niet zo dat alle gemeenten die er sterk op achteruit zijn gegaan in het verdeelmodel te maken hebben met grote tekorten.

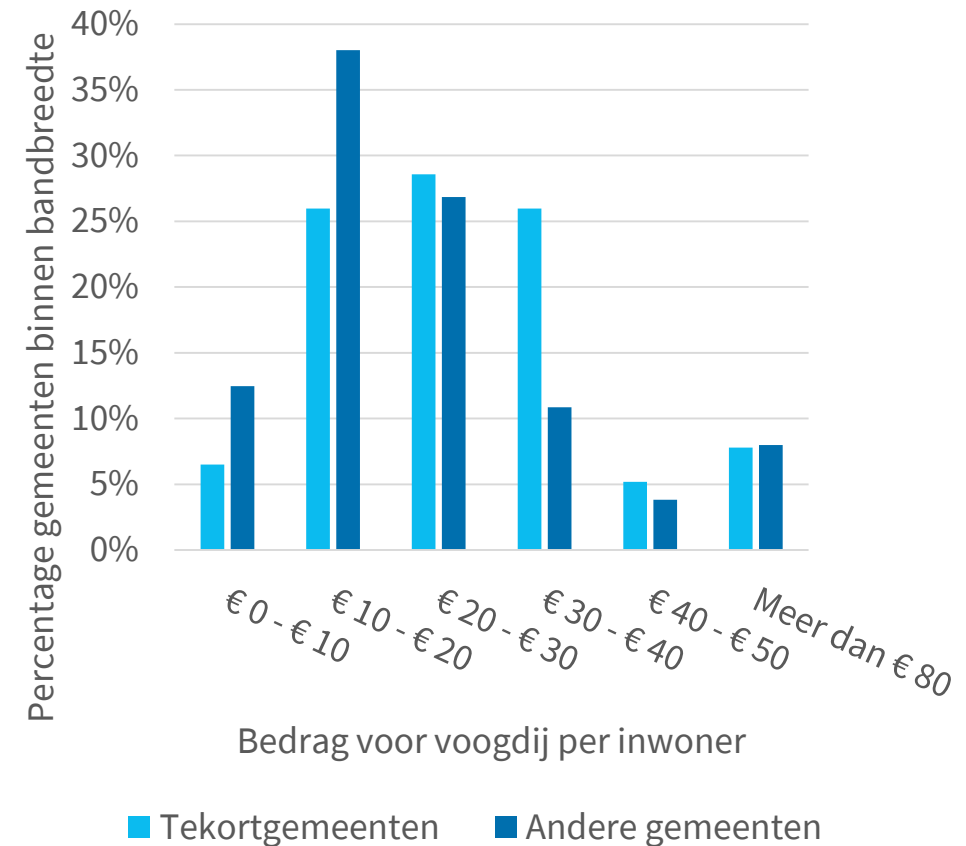
Tekortgemeenten krijgen relatief vaak een hoge vergoeding voor voogdij uit het verdeelmodel

Dit correspondeert met hogere kosten

De vergoeding voor voogdijkinderen wordt in verband met de definitie van het woonplaatsbeginsel historisch verdeeld. Een hoog bedrag in de historische verdeling hangt dus samen met een hoog bedrag voor voogdijkinderen.

Het valt op dat tekortgemeenten relatief gezien gemiddeld wat hogere bedragen voor voogdij krijgen, met de duidelijkste oververtegenwoordiging bij € 30 - € 40.

De vergelijking op basis van de verdeling 2018 en 2019 is niet helemaal zuiver te maken, omdat sommige tekortgemeenten inmiddels gefuseerd zijn. Wel valt bij een gedeeltelijke vergelijking op dat in die jaren 19 tekortgemeenten een bedrag van meer dan € 80 per inwoner per jaar voor voogdij krijgen. Procentueel is dat ongeveer twee keer zo hoog als voor de andere gemeenten. Mogelijk wordt een deel van de tekorten dus veroorzaakt door de fluctuerende kosten voor voogdij.

5. Regionale solidariteit

Sommige gemeenten maken in regioverband afspraken over onderlinge solidariteit voor jeugd en Wmo. De uitvraag geeft inzicht in de mate waarin dit voor tekortgemeenten geldt en de omvang van de bedragen die het betreft.

Kosten voor regionale solidariteit jeugd en/of jeugd Wmo bij 18 gemeenten

Risicoverevening jeugd en regionale afspraken over budget beschermd wonen

Een aantal jeugdhulpregio's heeft afspraken over risicoverevening. Daarnaast zijn er regio's waar overschotten en tekorten beschermd wonen regionaal verrekend worden. Dit is opgegeven in de uitvraag en apart geanalyseerd

Het kwam regelmatig voor dat gemeenten kosten voor regionale samenwerking opnamen bij de solidariteit. Omdat dat relatief grote bedragen betreft die de resultaten sterk kunnen vertekenen, zijn voor de kosten voor solidariteit voor analyse allemaal handmatig gecontroleerd en zo nodig aangepast. Desondanks is het beeld niet helemaal zuiver:

- Sommige gemeenten hebben hun bijdrage en ontvangsten aan de risicoverevening apart opgenomen, andere gesaldeerd. Het is mogelijk dat gemeenten die bijdroegen door de inkomsten die ze ook kregen netto ontvanger waren.
- In een aantal gevallen was risicoverevening voor 2017 nog niet vastgesteld. Dit ontbreekt soms dus in de aanvraag.

Jeugd

- Geldt voor 13 gemeenten: 6 alleen in 2016, 2 alleen in 2017, 5 in beide jaren.
- Gemiddeld bedrag: € 5,67 per inwoner voor 2016 en € 5,08 per inwoner in 2017.
- Twee gemeenten waren zonder het bedrag voor de solidariteit jeugd niet boven de drempel gekomen.

Wmo (beschermd wonen)

- Geldt voor 5 gemeenten: 3 in zowel 2016 als 2017, 2 alleen in 2017.
- Gemiddeld bedrag: € 15,17 per inwoner in 2016 en € 17,55 per inwoner in 2017.

6. Conclusies

Hier vatten we de belangrijkste conclusies samen

Deze analyse geeft alleen een beeld van gemeenten met tekorten hoger dan € 40 per inwoner over 2 jaar

Breder onderzoek dat ook andere gemeenten betreft kan meer inzicht geven

Relatief veel grote gemeenten (100.000+) hebben grote tekorten

- De tekorten bij grote gemeenten zijn vaak ook hoger dan bij kleinere gemeenten, zeker bij centrumgemeenten beschermd wonen
- Grote gemeenten hebben op vrijwel alle fronten meer kosten, die niet volledig gecompenseerd worden door de extra inkomsten

Maatwerk jeugd is de belangrijkste kostenpost, gevolgd door maatwerk Wmo

- De kosten zijn in 2017 op alle fronten toegenomen ten opzichte van 2016

Veel tekortgemeenten geven meer uit aan maatwerk jeugd dan zij krijgen vanuit de IU SD jeugd

- In de IU SD jeugd is meer budget overgeheveld dan alleen voor maatwerk
- Grote gemeenten geven ook vaker meer uit aan Wmo dan zij krijgen vanuit de IU SD Wmo

Tekortgemeenten hebben relatief veel bijstandsontvangers, armoede en achterstandsleerlingen

- Ook is er een kleine negatieve correlatie tussen psychisch medicijngebruik en de omvang van het tekort

Tekortgemeenten zijn er relatief vaak op achteruitgegaan in de verdeelmodellen

- Ook hebben zij relatief vaak veel kosten voor voogdijkinderen

De analyse is uitgevoerd op basis van de aanvragen van het Fonds tekortgemeenten. Deze groep gemeenten is per definitie niet representatief. Daarnaast zijn de gegevens niet verzameld voor een onderzoek, maar voor het beoordelen van de aanvraag. Daardoor kunnen wel patronen waargenomen worden in de gegevens, maar zijn de mogelijkheden voor inhoudelijke duiding beperkt.

Foto(s) Hollandse Hoogte

Adresgegevens

 @AEF_NL

 Andersson Elffers Felix

 I.Niessen@aef.nl

Maliebaan 16

Postbus 85198

3508 AD Utrecht

(030) 236 30 30

www.aef.nl